

Άποψη του αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΟΛΟΥ

Ένα Μουσείο πρέπει να είναι χώρος εκπαίδευσης, αισθητικής καλλιέργειας και ενημέρωσης. Στο Μουσείο Βόλου καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε να συνδυαστεί ο αισθητικός και ο εκπαιδευτικός του ρόλος. Τα αρχαία αντικείμενα δεν απογυμνώνονται από το ιστορικό τους πλαίσιο. Τα πολιτισμικά στοιχεία διατηρούν την ψυχή τους και βρίσκουν μέσα από ένα συγκεκριμένο τρόπο παρουσίασης την καλύτερη έκφρασή τους. Ο επισκέπτης, ανεξάρτητα από το επίπεδο μόρφωσής του, δέχεται μια συνολική θεώρηση των πολιτισμικών πληροφοριών.

Ζωή Μαλακασιώτη

Αρχαιολόγος

Στο Βόλο από το 1909, σ' ένα μικρό, κομψό, νεοκλασικό κτήριο που έγινε με δωρεά του Α. Αθανασάκη, στεγάζεται το αρχαιολογικό Μουσείο. Βρίσκεται στην άκρη της πόλης, στην τεράστια πλατεία του Αναύρου, κοντά στη θάλασσα, στο βάθος ενός πευκόφυτου αλσύλλιου, μ' έναν όμορφο κήπο μπροστά του κατάφυτο με τριανταφυλλίες. Ιδρύθηκε με σκοπό να στεγαστούν σ' αυτό οι περίφημες γραπτές επιτύμβιες στήλες από

το νεκροταφείο της ελληνιστικής πόλης, της αρχαίας Δημητριάδας.

Η λιτή του πρόσοψη, θαμμένη με τα χρώματα της χώρας και του βαθύ κόκκινου, με τους λευκούς μαρμάρινους ιωνικούς κίονες με την αετωματική επίστεψη, μοιάζει με αρχαίο ναό (εικ. 1). Τα μεγάλα παράθυρα, οι μεγάλες ψηλοτάβανες αίθουσες, που χωρίζονται με βαριές κρυστάλλινες πόρτες, αποτελούν τα βασικά αρχιτεκτονικά

στοιχεία του Μουσείου Βόλου. Μετά την αντισεισμική επισκευή του κτηρίου, που είχε πληγεί από τους σεισμούς του 1955 - 1956, η πρώτη επανέκθεση του Μουσείου ολοκληρώθηκε το 1961 από τον έφορο αρχαιοτήτων Δ. Ρ. Θεοχάρη και περιλάμβανε τέσσερις αίθουσες. Αργότερα, το 1975, δύο από αυτές τις αίθουσες ανακαινίστηκαν από τον επιμελητή τότε Αρχαιοτήτων και τώρα καθηγητή στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

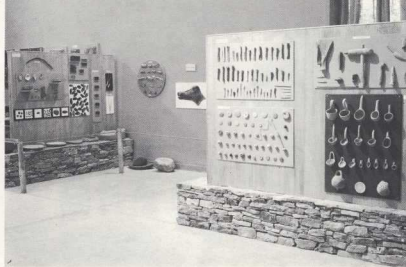
Επιτύμβια στήλη της αρχαίας Δημητριάδας με παράσταση νεκρόδεπνου (3ος αι. π.Χ.).

Γ. Χ. Χουρμουζιάδης.

Στις επανεκθετικές εργασίες του Δ. Ρ. Θεοχάρη οι γραπτές επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδας απέσπασαν τη μεγαλύτερη φροντίδα. Τοποθετήθηκαν επάνω σ' ένα ενιαίο θάβρο από μαύρο μάρμαρο, κατά μήκος των τοίχων των αίθουσών 2 και 4. Προσαρμόστηκαν κατά τρόπο ώστε να είναι δυνατή η αφαίρεσή τους, όταν παρίσταται ανάγκη, και καλύφθηκαν με συννεχείς υαλοπλάκες χωρίς ενδιάμεσα στηρίγματα. Η λύση αυτή επιβλήθηκε από την ανάγκη να μην εμποδίζεται η συνεχής οπτική επαφή και από την ανάγκη απόλυτης προστασίας τους, επειδή πρόκειται για σημαντικότητα έργα ζωγραφικής τέχνης των ελληνιστικών χρόνων. Οι επιτύμβιες στήλες διακρίνονται για τη θαυμάσια καλλιτεχνική ποιότητα και την έξοχη απόδοση του θέματος. Απεικονίζουν σκηνές καθημερινής ζωής, σκηνές αποχαρκτησμού, νεκρικών συμποσίων, λατρείας των νεκρών, σκηνές προσφοράς (εικ. 2).

Ακόμα, σε μεγάλες προθήκες και μικρότερες αναρτημένες στους τοίχους, εκτέθηκαν χαρακτηριστικά δείγματα κεραμικής και μικροτεχνίας, κοσμηματικής και πλαστικής.

Συγκεκριμένα, στην αίθουσα 2 εκτέθηκαν γραπτά αγγεία, χάλκινα εγχειρίδια, κοσμήματα από χρυσό, υαλόμαζα ή κόκκαλο από διάφορες μυκηναϊκές θέσεις της Θεσσαλίας, όπως από την Ιωλκό, τον Πτελεό, το Μ. Μοναστήρι, την Δράναια, την Αγριλιά, τον Εξάλοφο. Στην ίδια αίθουσα εκτέθηκαν κτερίσματα από τους Πρωτογεωμετρικούς

Άποψη της αίθουσας 3 του Μ. Βόλου, όπου εκτίθενται ευρήματα του Νεολιθικού πολιτισμού.

και Γεωμετρικούς τάφους του Καπακλή και της Πασπαλιάς, ως αντιπροσωπευτικά δείγματα κεραμικής της Εποχής της Σιδήρου. Ακόμα εκτέθηκαν έξοχα μικροτεχνήματα μεταλλουργικής αναθήματα από το ιερό του Θαύλιου Δία στο Βελεστίνο και από το ιερό της Αθηνάς στη Φίλια Καρδίτσα.

Κεραμική κλασικών και ελληνιστικών χρόνων με ερυθρόμορφες και μελανόμορφες παραστάσεις, ειδώλια, κοσμήματα και έργα πλαστικής αρχαϊκών και κλασικών χρόνων καθώς και ανάγλυφα και γλυπτά ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων έχουν εκθεθεί εδώ και εκεί στις αίθουσες 2 και 4 ως τα ωραιότερα αντιπροσωπευτικά δείγματα του αρχαιολογικού υλικού του Μουσείου Βόλου.

Το 1975, ο τότε επιμελητής Αρχαιοτήτων Γ. Χ. Χουρμουζιάδης, επηρεασμένος από τις νέες απόψεις σχετικά με την παρουσίαση των αρχαίων αντικειμένων και από τα προβλήματα που παρουσίαζε ο εκθεσιακός χώρος του Μουσείου, αισθάνθηκε την ανάγκη αλλαγής του τρόπου έκθεσης του αρχαίου υλικού και επιχείρησε επανέκθεση σε τρεις από τις αίθουσες του Μουσείου Βόλου. Η ανακίνηση επιβλήθηκε από τη νέα άποψη, ότι το Μουσείο πρέπει, εκτός από Μουσείο της αρχαίας τέχνης, να είναι και Μουσείο της ιστορίας του αρχαίου πολιτισμού. Δηλαδή το Μουσείο να μην περιορίζεται μόνο στον αισθητικό του ρόλο, αλλά να δίνει προτεραιότητα στον εκπαιδευτικό, ώστε ο επισκέπτης, ειδικός ή μη, να δέχεται τις ουσιαστικότερες πληροφορίες για την εξέ-

λιξη του ανθρώπου σε τομείς κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς, τέχνης και επιστημών. Πρώτη επιδίωξη ήταν να δημιουργηθεί μια στενή σχέση ανάμεσα στον επισκέπτη και στο αρχαίο αντικείμενο, ώστε το δεύτερο να ενημερώνει άμεσα και σωστά για το πολιτισμικό ιστορικό πλαίσιο στο οποίο ανήκε.

Για να καταστούν δυνατά όλα αυτά, έπρεπε να καταργηθούν οι προθήκες, που ενώ αποτελούν μια σταθερή λύση για την έκθεση αρχαίων αντικειμένων, εν τούτοις δεν είναι ούτε η μοναδική ούτε η ιδανική. Η χρήση προθηκών υποχρεώνει το έκθεμα σε μια απομόνωση και το εμποδίζει να ενταχθεί στο χώρο λειτουργίας του. Ακόμα επιβάλλει μια επιλογή των αντικειμένων, που πρόκειται να εκθεθούν, με βάση μόνο την αισθητική τους αξία.

Εξαιτίας της αισθητικής και μόνο ολότητας, το έκθεμα δεν λειτουργεί ως στοιχείο ιστορικής πληροφόρησης.

Στις επανεκθετικές εργασίες του 1975 καταργήθηκαν οι προθήκες. Ο επισκέπτης έρχεται τόσο κοντά στο αρχαίο, που το εμψυχώνει με την ανάσα του, κάτω από το ανήσυχο βλέμμα του φύλακα αρχαιοτήτων.

Τα εκθέματα επιλέχθηκαν με βάση τη σπουδαιότητα που είχαν μέσα στις κοινωνικές διαδικασίες, από το ρόλο τους μέσα στο χώρο στον οποίο ανήκαν και από τη δυνατότητα για σωστή πληροφόρηση του επισκέπτη. Έτσι αναδεικνύονται πρώτα ο εκπαιδευτικός τους ρόλος και ύστερα η καλλιτεχνική τους αξία.

Άποψη της αίθουσας 6 του Μ. Βόλου, όπου εκτίθενται τάφοι και ταφικά ευρήματα από τη Μεσοελληνική περίοδο έως τα ελληνιστικά χρόνια (2η χιλιετία π.Χ. – 3ος αι. π.Χ.).

Στην αίθουσα 3 του Μουσείου Βόλου εκτίθενται αγγεία, κομήματα, εργαλεία και ειδώλια του Νεολιθικού Πολιτισμού μέσα σε κόγχες, πάνω σε ράφια και σε πίνακες ντυμένους με λινότα, που πατούν σε χαμηλά τοιχάρια αργολιθοδομής (εικ. 3). Με τη χρήση υλικών γνώριμων στη Νεολιθική περίοδο, όπως το ξύλο, η πέτρα, το καλάμι, το λινάρι, επιτεύχθηκε η μείωση των δυνατών αντιθέσεων μεταξύ του τράσσιου χώρου των αιθουσών του Μουσείου και των μικρών γενικά προϊστορικών ευρημάτων. Ακόμα ο τεχνητός φωτισμός, με συγκεκριμένη κατεύθυνση φωτεινή δέσμη (spot), ανεδεικνύει τα εκθέματα, απομονώνοντάς τα από τον σκοτεινό περιβάλλοντα χώρο. Αγγεία μονόχρωμα καθημερινής χρήσης και γραπτά της Πρώιμης, Μέσης και Νεότερης Νεολιθικής περιόδου (ρυθμού Ξέσκαλου, ρυθμού Διμηνίου), εργαλεία προσαρμοσμένα σε οστά ζώων, απαραίτητα στις καθημερινές εργασίες, πήλινα ανθρωπόμορφα ή ζωόμορφα ειδώλια με φυσιοκρατική απόδοση των χαρακτηριστικών εκτίθενται πάνω σε πίνακες, μέσα σε κόγχες, Κοσμήματα πήλινα, λίθινα ή οστρίνα, κρεμασμένα με δέρμα, είναι έτοιμα να φορεθούν. Απανθρακωμένοι καρποί μέσα σε αγγεία μιλούν για μια άτυχη στιγμή. Υλικά δομής των κατοικιών, σχέδια και πρωτότυπα ομοιάματα νεολιθικών σπιτιών, συνθέτουν όλα μαζί ένα σύνολο στοιχείων που μιλά για τη συγκεκριμένη πολιτισμική περίοδο με τον πιο εκφραστικό και αυθεντικό τρόπο. Στις αίθουσες 5 και 6 τάφοι και

ταφικά ευρήματα επιχειρούν μια ανασκόπηση στη λατρεία των νεκρών.

Συγκεκριμένα στην αίθουσα 5 πίνακες με σχεδιαστικές παραστάσεις τάφων, επάνω σε σκουροκόκκινους θαμμένους τοίχους και σε συνδυασμό με τον χαμηλό τεχνητό φωτισμό, δίνουν μια επιβλητική όψη και με τη διάταξη τους πληροφορούν για την εξέλιξη των ταφικών μνημείων στις διάφορες πολιτισμικές περιόδους.

Στην αίθουσα 6 του Μουσείου τα ίδια τα ταφικά μνημεία, μεταφερμένα εδώ αυτούσια από το χώρο της ανασκαφής, με τον ανθρώπινο σκελετό μέσα, τα κτερίσματα γύρω ή επάνω στον νεκρό, είναι εκθέματα που συνθέτουν τα ιστορικά στοιχεία του θέματος «τάφοι» και ταφικά έθιμα (εικ. 4). Τα εκτεθειμένα αντικείμενα πληροφορούν για την ιδιότητά τους και τη σημασία τους στην εποχή που κατασκευάστηκαν.

Η συνεχής έρευνα, η συλλογή νέων ευρημάτων, οι νέες μέθοδοι συντήρησης οδήγησαν το 1985 το επιστημονικό προσωπικό του Μουσείου Βόλου σ' ένα προβληματισμό, που εκφράστηκε με την οργάνωση μιας περιοδικής έκθεσης.

Εκπαιδευτικό ή όχι, ένα Μουσείο έχει βασικό στόχο του τη διεξαγωγή έρευνας και τη συλλογή γνώσεων.

Έτσι στην αίθουσα 1 εκτίθενται ευρήματα από τις πρόσφατες ανασκαφές σε αρχαιολογικές θέσεις που βρίσκονται στην αρμοδιότητα της ΙΓ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Αγγεία και μικροτεχνήματα από

τον ΜΕ οικισμό της Πετρομαγούλας Βόλου, ευρήματα από τα ταφικά ιερά στον Πρόδρομο και στον Κέδρο Καρδίτσας, τάφος με τα πρωτότυπα κτερίσματά του από τον τύμβο του Βελεστίου, κτερίσματα από τάφους του σημαντικότερου νεκροταφείου της Ν. Ιωνίας Βόλου εκτίθενται μαζί με φωτογραφικό υλικό των ανασκαφών και φωτεινές διαφάνειες των ίδιων των αντικειμένων, που τονίζουν περισσότερο τις λεπτομέρειες και κάνουν πιο ζωντανή την παρουσία τους.

Με την παρουσίαση νέου υλικού δημιουργήθηκε μια στενή επικοινωνία με το κοινό, το οποίο συμπληρώνει τις γνώσεις του και ενημερώνεται για τις τελευταίες έρευνες. Κρατώντας αμειώτως το ενδιαφέρον γι' αυτές, το Μουσείο απέκτησε τακτικούς φίλους.

Το Μουσείο Βόλου, οργανωμένο με τους συγκεκριμένους τρόπους, φαίνεται να επιτυγχάνει τους στόχους ενός σύγχρονου Μουσείου, που είναι η εκπαίδευση, η αισθητική καλλιέργεια, η ενημέρωση.

The Archaeological Museum of Volos

Z. Malakasioti

The mode of exhibition of the ancient objects in the Museum of Volos has been dictated both by their aesthetic and educational evaluation.

The re-exhibition in rooms 2 and 4 (D. Theocharis) has followed the classical path: the objects have been chosen on the basis of their aesthetic value and have been displayed as the most representative examples of a certain phase of civilization.

As opposed to this approach the re-exhibition in rooms 3, 5 and 6 (G. Chourmouziadis) realizes the notion that the museum must be a Museum of the History of Civilization; therefore, it has to properly inform the visitor, regardless of his educational background, of the cultural physiognomy of various historic unities.

Finally, the temporary exhibition in room 1, organized by the scientific staff of the Museum of Volos, served the need the archaeological material recently discovered to be publicly displayed; thus, it will be stressed that a museum is, above all, a place of creative cooperation among scientists, restorers, workmen, etc., whose objective is to obtain new information through systematic research.